

HỌC ĐIỀU HAY
LÀM VIỆC TỐT MỖI NGÀY

Quyển 1

GIỮ MÃI ĐIỀU KHÈN

NHÀ XUẤT BẢN VĂN HÓA DÂN TỘC

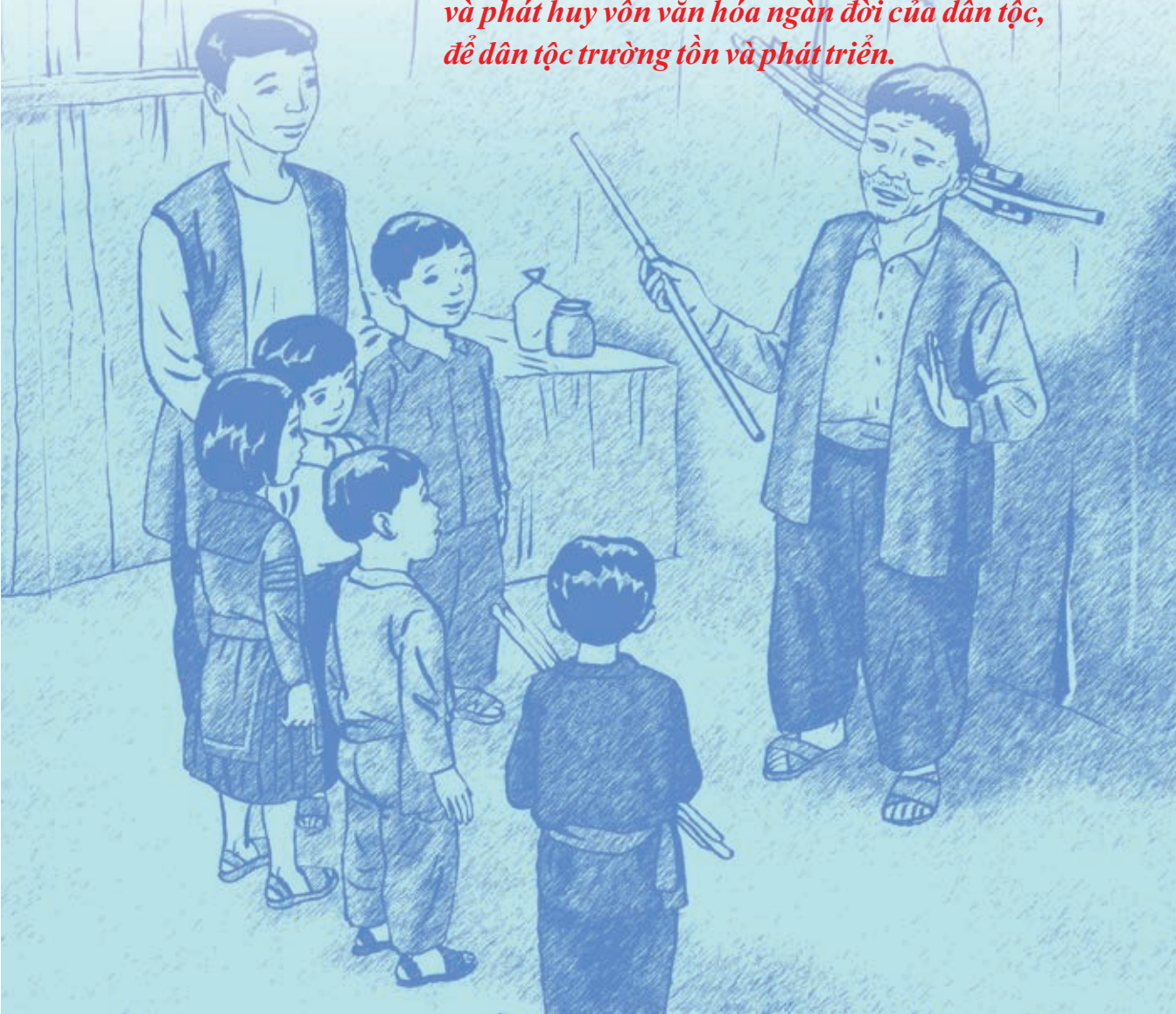
Quyển 1

GIỮ MÃI ĐIỀU KHÈN

Truyện: Trung Kiên
Minh họa: Tú Ân

NHÀ XUẤT BẢN VĂN HÓA DÂN TỘC

*Giữ gìn nét đẹp văn hóa là góp phần bảo tồn
và phát huy vốn văn hóa ngàn đời của dân tộc,
để dân tộc trường tồn và phát triển.*

Từ lúc xuống ô tô, Giàng A Sinh đã đi được hơn một giờ đồng hồ. Lên đến đỉnh dốc Sùa, A Sinh ngồi nghỉ trên một phiến đá ngay dưới một gốc cây to. Từ đây, A Sinh có thể nhìn thấy bản Tả Thàn của mình ẩn hiện trong những đồi trúc xanh mướt. Không gian quen thuộc thanh bình và yên ả quá, chỉ có rừng cây, gió núi, khe nước rì rào. Mới có hai năm xa nhà, nay trở về lòng A Sinh bỗng thấy xốn xang, háo hức. Bất giác, A Sinh mang cây khèn giắt sau ba lô ra thổi. Tiếng khèn vút bay, đập dịu theo gió tan vào thung mây... Cứ thế, anh thả lòng mình cùng với giai điệu khèn theo lời bài hát năm nào:

*Mùa xuân ơi xin chờ vội
Để cho con suối rủ về từ xa
Để nhàn hoa cùng nhau đua nở
Để chim chóc kéo gọi bầy đàn
Bản Mông ta tung bừng vào hội...*

Khi nhíp khèn vừa dứt, cũng là lúc từ lùm cây ven đường có tiếng ào ào. Hai cô gái bước ra, sau lưng mỗi người là một gùi lá chàm. Cô gái đi trước ngó quanh như cố tìm người vừa thổi khèn. Thấy dáng người quen quen, cô đặt lù cở xuống, bước tới hỏi:

- Có phải anh Sinh không?

- Đúng rồi! Hai em tên gì? Sao lại biết anh?

Hai cô gái cùng cười, cô đi trước nói:

- Anh Sinh xa nhà mới có hai năm mà đã quên rồi. Em là Mây, còn đây là Kía, người bản mình mà. Anh không nhận ra à?

A Sinh sửng sốt:

- Ôi! Có phải Seo Mây, con gái chú Sùng không? Còn Kía ở cạnh nhà anh mà. Anh mới đi có hai năm mà các em ai cũng lớn quá, và đẹp ra nữa. Thế nên anh không nhận ra.

Hai má Seo Mây chợt ửng đỏ. Cô bạn tên Kía đi sau cất lời:

- Anh Sinh đi bộ đội về vẫn còn biết thổi khèn cơ à. Nghe hay quá!

- Có chứ, anh làm sao quên được tiếng khèn của người Mông ta. Các em đi hái lá chà mà?

- Vâng! Bọn em hái lá chà về nhuộm vải. Anh Sinh được nghỉ phép về thăm nhà hay trốn về luôn mà mang nhiều đồ thế? Còn mang cả khèn nữa. - Seo Mây cười hỏi.

- Không phải đâu. - A Sinh nhìn Seo Mây bối rối. - Thủ trưởng cho anh về thăm nhà thôi, vài ngày anh lại đi. Khèn này ông nội tặng anh trước khi anh đi bộ đội. Đi đâu anh cũng mang theo. Ngày ông nội mất, anh không về được, anh thấy có lỗi với ông lắm!

Nghe A Sinh nói vậy, hai cô gái chợt im lặng nhìn nhau. Seo Mây nói:

- Anh đi làm nghĩa vụ với quê hương, với đất nước mà. Không ai trách anh đâu. Ông nội cũng không trách anh đâu.

- Ừ! Thôi mình cùng về đi! Sương sắp xuống rồi. Tối qua nhà anh chơi nhé!

Nói rồi A Sinh khoác ba lô lên vai, ba người cùng bước theo lối mòn về bản, vừa đi vừa trò chuyện. Chiếc khèn đã được buộc vào sau ba lô, thỉnh thoảng chạm vào bình toong nước phát ra những tiếng cóc... cách... đều đặn theo nhịp bước chân.

Ông Súa đang xếp những ống trúc tươi định mang lên gác bếp phơi, thoảng nghe có tiếng khèn quen thuộc vắng lại. “Lẽ nào...”. Ông lẩm bẩm và lại lắng nghe. Âm thanh lúc thì lắng dịu, du dương, trong ngần, lúc lại rộn lên những tiếng rền vang... “Đúng rồi, tiếng khèn của A Sinh. A Sinh nhà ta về!”.

Ông Súa đứng dậy ôm gọn bó trúc ra sau bếp rồi quay sang nói với vợ:

- *Cà nịa* à, lát nữa mình bắt gà làm cơm, chuẩn bị thêm mấy món nữa nhé!
- Có chuyện gì à? Sao *cà chí* lạ thế?⁽¹⁾
- Mình nghe tôi đi, lát nữa mình sẽ thấy điều bất ngờ thôi.

⁽¹⁾ *Cà nịa, cà chí*: Là cách xưng hô vợ, chồng của người Mông.

Bà Mỹ dùng tay sàng sảy, ra sau nhà gõ ống bơ gọi đàn gà. Rồi hai ông bà nhóm bếp làm cơm.

Bên ngoài hàng rào có tiếng lạch cạch. Bà Mỹ nhìn ra, thoáng chút ngờ vực, rồi reo lên:

- Ôi... A Sinh. Minh ơi, A Sinh nhà ta về!

Ông Súa tủm tỉm cười:

- Bây giờ mình tin tôi chưa? Tôi bảo mình làm cơm là để chờ con về mà.

Sau phút ngỡ ngàng, bà Mỹ vội chạy ra đón con, mẹ con mừng mừng tủi tủi. Ông Súa đỡ chiếc ba lô từ vai con trai xuống. Bà Mỹ cũng lập cập chạy đi lấy nước cho con rửa tay, rửa mặt. A Sinh vui vẻ hỏi chuyện bản, chuyện nhà, chuyện hai em, rồi anh hỏi:

- Sao bố mẹ biết con về mà chuẩn bị làm cơm thế này? Con cũng đói lắm rồi.

Bà Mỹ nhìn con cười rồi chỉ về phía chồng:

- Chắc bố nghe được tiếng khèn của con nên bảo mẹ làm cơm sớm...

A Sinh ngờ ngàng và như hiểu ra, anh phân trần:

- Lúc nghỉ trên đóc Sùa, con mang khèn ra thổi. Không ngờ bố nghe được.

Ông Súa liền đáp:

- Hồi con còn nhỏ, ông nội và bố đã dạy cho con rất nhiều bài khèn. Làm sao bố không nhận ra tiếng khèn của con được. Lúc trước bố tưởng mình nghe nhầm vì giống tiếng khèn của ông nội con quá.

A Sinh xúc động:

- Xa nhà, con luôn nhớ lời ông nội dặn là phải giữ lấy điệu khèn, vì nó là tài sản quý của tổ tiên, của người Mông ta. Nhiều đêm ở đơn vị, vì nhớ nhà, nhớ ông nội, con mang khèn ra thổi, cả đơn vị đều lặng im lắng nghe, sau đó ai cũng tán phục. Con còn được tiểu đội trưởng cử lên biểu diễn khèn trong dịp văn nghệ của đơn vị đấy. Nhưng so với bố, với ông, con còn phải học nhiều.

Dừng một lát, A Sinh nói tiếp:

- Trên đường về con thấy bản ta giờ khác trước nhiều quá, đường đi sạch hơn, quang hơn, có nhiều sạp bày bán các mặt hàng, nhiều người từ nơi khác đến, có cả Tây nữa... Bản mình bây giờ không còn nghèo như trước kia, con mừng lắm.

Ông Súa rất vui vì con trai ông đã trưởng thành, cái đầu biết nghĩ, cái tay biết làm việc của người lớn; lại còn biết giữ tiếng khèn của dân tộc mình. Ông chỉ về phía trái nhà, nơi đang để các loại ống trúc, gổ, dây buộc... rồi nói tiếp:

- Phải rồi, bản ta giờ đổi mới nhiều là nhờ có cán bộ xã về hướng dẫn bà con chăn nuôi, trồng rừng và làm nghề thủ công để phục vụ du lịch đây. Bố giờ cũng có thêm việc để làm. Đạo trước, cái bụng bố không yên khi thấy ngày càng ít người trẻ biết chơi khèn. Có người cũng thích đây, nhưng không biết biểu diễn, chỉ cầm khèn múa may. Như thế thì cái hồn trong điệu khèn của người Mông sẽ mất hết thôi. Bây giờ du lịch đã tới bản Mông ta, có người mua khèn thì vui rồi, mình vừa có thêm thu nhập lại vừa giữ được điệu khèn của dân tộc. Con đi lâu không biết chứ, bố và A Tu em con đã được đi biểu diễn khèn tận trên tỉnh đây, đoạt giải Nhất luôn. Sau đó còn có nhà báo về tận nhà mình phỏng vấn, quay phim nữa. Gần đây người ta đến nhà mình đặt mua khèn nhiều. Người trẻ trong bản ta cũng đến học bố làm khèn và thổi khèn nữa.

Nói đến đây, ông Súa chợt nhớ ra A Sinh vừa đi xa về nên bảo bà Mỹ dọn cơm. Tối nay, ngoài những đứa trẻ vẫn thường đến học làm khèn, thổi khèn, chắc nhà ông sẽ có nhiều người trong bản đến chơi vì biết tin A Sinh về.

Màn đêm buông xuống. Không gian núi rừng và bản Tả Thàn yên ả trở lại. Mới xong bữa cơm tối, nhà ông Súa đã lao xao tiếng mấy đứa nhỏ. Chúng đến sớm hơn mọi ngày vì biết A Sinh về. Chúng tò mò muốn tận mắt nhìn thấy anh bộ đội Giàng A Sinh.

Ông Súa lấy bó dây từ gác bếp xuống. Ông nói điều gì đó với A Sinh rồi gọi mấy đứa trẻ:

- Hôm nay có anh Sinh về, các cháu dừng tay nghe ta nhắc lại cách làm khèn nhé!

Rồi ông đứng dậy đến chỗ treo cây khèn và bảo:

- Để làm được cây khèn ưng ý như thế này thì phải mất rất nhiều công đoạn. Trước tiên ta phải chuẩn bị gỗ, ống trúc, dây buộc khèn, lưỡi gà bằng đồng. Phần gỗ, tốt nhất là dùng gỗ pơ mu lâu năm, gỗ kim giao hoặc gỗ thông đá, mang về đểo gọt. Chọn các ống trúc già, giống dài, thẳng, có màu vàng óng thì càng đẹp, rồi khoét lỗ, thông lóng, chuốt cho nhẵn và cắt vừa kích thước. Còn dây để buộc khèn thì phải chọn loại vỏ cây dẻo và bền. Tất cả phải đem lên gác bếp phơi một thời gian để nó nhuộm bỏ hóng, cho màu đẹp, vừa chống được mối mọt lại không bị nứt nẻ khi thời tiết thay đổi...

A Sinh cùng đám trẻ chăm chú lắng nghe, mắt không rời từng động tác của ông Súa. Nghe xong, anh đến bên phụ cùng mấy đứa trẻ, say sưa đưa từng ống trúc lên ngắm nghía, cân chỉnh giống như một thợ khèn chuyên nghiệp.

Ngoài cửa có tiếng rì rào nói chuyện, ông Súa dừng tay, A Sinh cũng đứng lên chào khách. Rồi mấy người họ hàng và bà con cùng bản bước vào, thêm mấy chàng trai cùng lứa với A Sinh, mỗi người mang theo một cây khèn như vừa đi biểu diễn về. Lại có cả mấy cô gái trẻ ríu rít, bẽn lẽn cũng đến chơi. Trong số đó A Sinh nhận ra Seo Mây, cô gái anh gặp lúc trên đường về bản. Lòng A Sinh bỗng thấy vui vui.

Tất cả cùng quây quần bên bếp lửa, rôm rả hỏi thăm nhau chuyện làm ăn, chuyện tăng gia sản xuất, chuyện đơn vị của A Sinh... Bà Mỹ bung ra một vò rượu ngô thơm lừng mời mọi người, xong lại quay vào cùng mấy cô gái tước vò, xe lanh. Bát rượu sóng sánh được truyền từ tay ông Súa đến từng người. Sau một vòng rượu, ông Súa lấy giọng trịnh trọng:

- Hôm nay A Sinh được đơn vị cho phép về thăm nhà, anh em, bà con đến chia vui, hỏi thăm gia đình thì quý quá rồi. Anh em, bà con bản Tả Thàn mình ngày càng phải thương yêu nhau như thế này thì mới tốt!

Lại thêm một vòng rượu nữa hưởng ứng lời bày tỏ chân tình của ông Súa. Có tiếng đứa con gái đang ngồi xe lanh cùng bà Mỹ:

- Hôm nay là ngày vui, bác Súa kể một câu chuyện cho cả nhà cùng nghe đi! Mọi người đều tỏ ra đồng tình. Ông Súa nói:

- Chuyện thì ta nhiều lắm. Từ hồi còn nhỏ, ta đã được ông nội kể cho nhiều. Thời của ông nội ta, cuộc sống khó khăn vô cùng. Giặc Pháp nổ súng ở nhiều nơi. Thống lý, pá tra nghe theo bọn chúng làm khổ dân lành. Nhiều gia đình phải chạy vào rừng tìm nơi trú ẩn. Rồi cách mạng về, người Mông ta theo Đảng, theo Bác Hồ đánh Tây, bỏ cuộc sống du cư, lập bản sống ổn định. Nhờ ơn Đảng, nhờ ơn Bác Hồ mà cuộc sống của chúng ta mới được tốt đẹp như bây giờ. Vừa qua, nhiều đợt cán bộ về đây vận động bà con bỏ nếp sống lạc hậu, giữ gìn nét đẹp văn hóa của dân tộc... Anh em, bà con mình phải cố gắng làm theo thôi.

Ngừng một lát, ông Súa quay sang cầm lấy cây khèn của đứa cháu trai ngồi bên cạnh rồi nói tiếp:

- Nét đẹp văn hóa là gì, mọi người ở đây biết không?... Nó giống như cây khèn này. Nhiều điều tốt đẹp đều nằm cả ở đây, ở trong tiếng khèn. Ngày còn bé, ta thường nghe ông nội kể: Ngày xưa có đôi vợ chồng, khi qua đời để lại 6 người con trai. Buồn vì vắng cha mẹ, 6 anh em đã làm mỗi người một cây khèn để thổi. Tiếng khèn điệu múa của anh em nhà họ mỗi tối đều vang lên làm cho bản làng vui vẻ, rộn ràng. Người đến xem ngày càng đông và dần dần tiếng khèn điệu múa đó xuất hiện ở nhiều nơi. Rồi chiến tranh loạn lạc xảy ra, trong 6 anh em ấy, người thì phiêu bạt không biết phương trời nào, người thì theo nghĩa quân đánh giặc, người bị giết hại, chỉ còn lại một mình người em út. Thiếu vắng các anh, tiếng khèn của cậu út trở nên đơn lẻ, buồn tẻ, người nghe lắng xa dần. Cậu út liền nghĩ ra cách gộp các chi tiết của 6 chiếc khèn lại làm thành một chiếc khèn để thổi. Tiếng khèn trầm hùng, rộn vang lại cất lên, kéo người nghe trở lại... Đó chính là nguồn gốc chiếc khèn của người Mông ta. Từ lâu tiếng khèn đã trở nên thân quen với người Mông. Nó thể hiện lòng hiếu thảo với cha mẹ; tình yêu thương đoàn kết anh em, bản làng... Trong niềm vui hay nỗi buồn của người Mông đều có tiếng khèn. Vì thế chúng ta phải giữ lấy điệu khèn, giữ lấy nét đẹp văn hóa của người Mông mình.

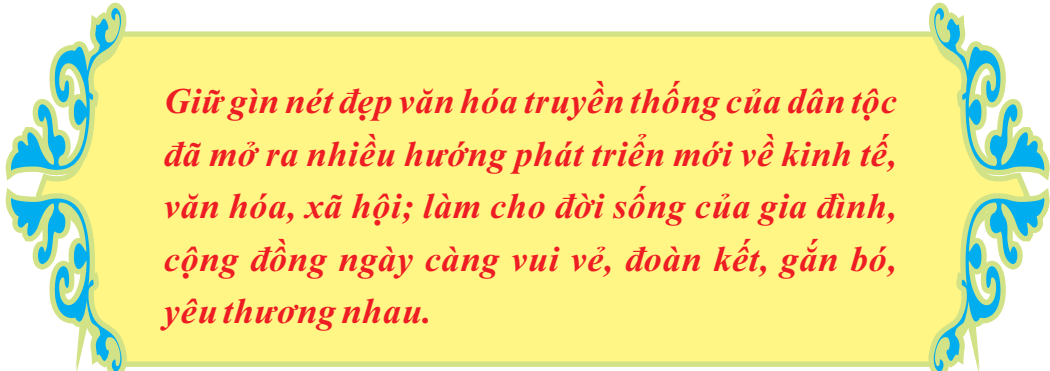
Ông Súa dừng lời, cười bép cho than thêm đượm rồi nói tiếp:

- Cũng vì say mê khèn, muốn làm khèn nhưng không có trúc, nên ngày trước cha ta cùng mấy trai bản nữa đã đi tìm trúc về trồng. Kết quả thì mọi người thấy rồi đấy. Đầu bản, cuối bản Tả Thàn bạt ngàn trúc. Cả xã rầm rộ phong trào trồng trúc phủ xanh đồi trọc. Nhờ có cây trúc mà nhiều nhà giờ đây được no ấm rồi. Thế mới biết cái giá trị của việc biết gìn giữ vốn quý của tổ tiên nó lớn thế nào.

Ông Súa vừa dứt lời thì A Sinh cao hứng cầm cây khèn lên biểu diễn. mấy cậu bạn cũng hồ hởi đứng lên hòa cùng A Sinh. Không khí tung bừng như ngày hội. A Sinh vừa múa khèn vừa tình tứ tìm ánh mắt của Seo Mây, khiến má cô thêm ửng đỏ.

Trời về khuya, tiếng nói cười của trai gái bản Tả Thàn đã khuất vào thung lũng mà tiếng khèn còn vương vít đâu đây... A Sinh trở mình, nghe như sương đêm lách rích mỗi lúc một dày hơn trên những vòm trúc sau nhà. Rồi anh hình dung: mai đây, những đồi trúc thẳng tắp, xanh mượt với thân vàng óng sẽ phủ khắp núi đồi vùng này. Những cây trúc không chỉ mang lại cuộc sống no đủ cho bản Mông của anh mà sẽ còn tiếp tục làm đẹp cho bản làng bằng những điệu khèn nồng nàn, da diết.

Giữ gìn nét đẹp văn hóa truyền thống của dân tộc đã mở ra nhiều hướng phát triển mới về kinh tế, văn hóa, xã hội; làm cho đời sống của gia đình, cộng đồng ngày càng vui vẻ, đoàn kết, gắn bó, yêu thương nhau.

NHÀ XUẤT BẢN VĂN HÓA DÂN TỘC
19 Nguyễn Bình Khiêm, Quận Hai Bà Trưng, Tp. Hà Nội
ĐT: (84-24) 38263070 - 39434239; Fax: (84-24) 39449839
Email: nxbvhdtd@yahoo.com.vn; nxbvanhoadantoc@yahoo.com.vn
Trung tâm xuất bản Văn hóa, Thông tin và Âm nhạc
Số 61 Lý Thái Tổ, Quận Hoàn Kiếm, Tp. Hà Nội
ĐT: (84-24) 38256286 - 39341782
Chi nhánh: Số 7 Nguyễn Thị Minh Khai - Q1 - Tp. Hồ Chí Minh
ĐT: (84-28) 38222895

HỌC ĐIỀU HAY LÀM VIỆC TỐT MỖI NGÀY

Quyển 1

GIỮ MÃI ĐIỀU KHẸN

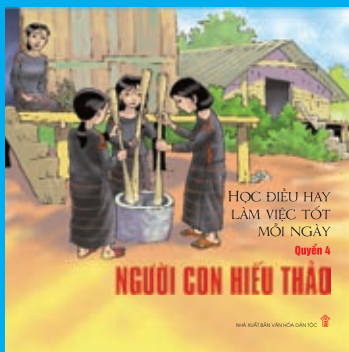
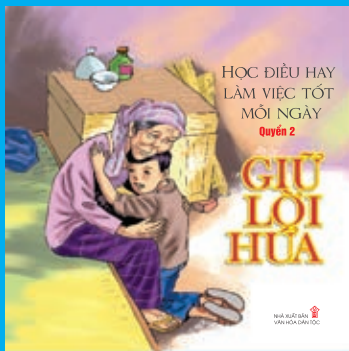
Chịu trách nhiệm xuất bản
PHÙNG HUY CƯỜNG

Biên tập : TRẦN PHƯƠNG TRINH
HOÀNG THỊ THU
Thiết kế bìa : PHẠM TUẤN
Trình bày : MINH CHI
Sửa bản in : THU TRINH

Xác nhận ĐKXB số: 1237-2024/CXBIPH/19-670/VHDT
Quyết định XB số: 37-24/QĐ-XBVHDT
Mã số sách quốc tế ISBN: 978-604-70-3962-3
Nộp lưu chiều quý II năm 2024

HỌC ĐIỀU HAY LÀM VIỆC TỐT MỖI NGÀY
ĐỂ GIÚP BẢN THÂN VÀ CỘNG ĐỒNG
CÓ CUỘC SỐNG HẠNH PHÚC HƠN, TỐT ĐẸP HƠN

Các bạn tìm đọc

ISBN: 978-604-70-3962-3

Sách không bán